

Александра Ивановича изгубили смо још у Бугарској. Спуштали смо се с планине. Сви су изашли из аутобуса, поспани, „изразити мишљење“ (термин уобичајен код нас за такве одморе током вожње) и после тога смо лоше пребројали људе. Тек након сат и по Татјана Васиљевна прва је приметила одсуство нашег белгородског сапутника, који је, имајући о себи високо мишљење (заменик председника Савета дванаест пограничних области, ако не грешим) у „словенском походу“ деловао скромно, није се истицао, и стварно, било је могуће да се не примети.

Зауоставили смо се у пољу. С благих падина промицале су површине обраног и преораног стрњишта и још необраног сувог жутог кукуруза. Путем су с брујањем промицала возила. Дуж пута је била некаква увала, у ствари уска долиница понегде обрасла жбуњем, понегде опет посеченим и сложеним у купе, већ зарасле у високу траву.

Избио је краћи вербални дуел између нашег „патријарха“ и вође пута, мурманског писца Маслова, с песником Тимофејевим

(расправа се водила о томе ко би требало овде да остане, за случај да се Александар Иванович повезао успут неким возилом и размимоишао се с аутобусом. „Ја, кажем!“ „И ја, кажем!“ „Ви морате!“ „Не, ви морате!“ Све ово подсећало је на оголели струјни кабл који сипа искрама, али се брзо завршило). Маслов је попустио и отпутовао да тражи Александра Ивановича. А Тимофејев је остао. Треба рећи да смо, враћајући се из Републике Српске, сви били уморни, али не толико физички колико психички. Имали смо прилику да сазнамо такве ствари које за нормалног човека нису схватљиве.

Остало је, осим мене, неколико људи. Тимофејев с Дином Николајевном (током путовања сви су се некако упознали, поделили на парове: не ко с ким седи, него ко је коме наклоњен, ко према коме гаји симпатије, а такође, у мом случају посебно, љубави има за све узрасте). Тимофејев је у аутобусу седео с Дином Николајевном, све време путовања су причали, помагали једно другом, па је Дина Николајевна и заслужила назив песникове музе. Ускоро су, наложивши ватру, отишли у шетњу и почели разговор о узвишеном. А мала оштроноса Татјана Васиљевна, која је код наших мушкараца остављала помало неповољан утисак, остала је да чисти кромпир само с кашиком воде (воде у околини није било, а ићи пет километа-

ра у село нисмо ризиковали). Онда, ако не грешим, остала је и Надежда Ољшакова (представница малог али хришћанског народа Саамов итд) која је све време уносила у овај наш „поход“, увек пријатан у свим приликама, одраз непосредности и хумора, без чега би, сигурно, „устало нас петоро, а посвађало се десеторо“, супротно свим нормама. У Придњестровљу је изјавила епископу Дубосарском Јустинијану – врло шармантном човеку, живахном, веселом, правој песничкој природи и ретко мудрому човеку (он је несумњиво разумео шта се све дешава у земљи – таквих јерарха требало би нам и више, не би се дешавало оно што нам се дешава!), па, ето, Надежда, природа која толико зрачи љубављу, рекла је Јустинијану да јој се он свидео као мушкарац и да је пожелела да га пољуби. Будући монах се збунио. Маслов је напао Надежду и прекорио је, она је плакала, а ја је тешио, објашњавајући да ипак није све дозвољено говорити духовном лицу, уз то и припаднику монаштва. Надежда је, јецајући, одговарала да она „није тако мислила“. Такође су остала и двојица мурманипоета-новинара, направивши друштво „Пријатељи Срба“, два Дмитрија, Јермолајев и Коржов. На путу су учврстили заставу и уз њу причврстили плакат с натписом „Руска застрада“. Код нас је потом долазила бугарска милиција да јој објаснимо каква је то застрада, али све је ипак добро

прошло. Бугарска није Румунија, овде смо ми ипак били своји! Узгред речено, толико своји, да ми је у време једне паузе у повратку (сви су се наши упутили у продавницу да (потроше) домаће паре, које су преостале после размене) пришао некакав Бугарин да ме части вотком. Допало му се моје „руско“ одело. Вотку сам одбио, а онда су извадили флашу домаћег црвеног вина. Била су четворица Бугара. Сви су казали своја звучна имена, сви гледали с добродушним интересовањем, и на крају ипак извукли (без вадичепа) чеп, наточили вино у папирне чаше, куцнули се и попили. Било је толико лепо, да су ми се сузе појавиле у очима. И све само због једне моје „косоворотке“ (кошуља која се копча са стране) и сукненог кафтана, који у домовини не изазивају такву реакцију. Ова лица, опаљена сунцем, кошчата, те ведре очи видим и дан-данас. Али, ипак, удаљих се од теме.

Не сећам се такође је ли био (да ли се с нама задржао) Сергеј Дорошевич, који се нашем походу прикључио већ у Минску. Такође млад човек, тридесетих година, идеолошки секретар белоруског патриотског савеза младих, с гордошћу је изјавио да је у њиховој организацији, која је заменила расформирани белоруски Комсомол, већ 150.000 људи и сви бивши комсомолци управо прелазе њима. Сергеј је помало

имао смешно буцмасто лице, па га је наш „кавторанг“ Вадим одмах назвао „професором“ – једини се окупао у Јадранском мору кад смо тамо стигли, и, наравно, прехладио се, па је потом седео умотан у женску мараму оне исте болећиве Надежде, која није губила одлике саосећајности добре баке према свем нашем мушком роду (мени је пришивала дугмад и прала сако од павлаке, а Сергеја је лечила од прехладе, док је нашег возача Волођу једноставно узела под своје старатељство). И, треба признати, без потребне пажње мушкарцима је понекад веома тешко.

Ја сам касније, већ у Минску, слушао како Серјожа Дорошевич држи реч и оценио његов ораторски, за мене неочекивани дар, као и веома изражену моћ запажања током путовања. Растајао се он с нама, испративши нас до границе Белорусије, само што се није расплакао на расстанку – јер ми смо се тако на овом путовању здружили и постали једно – „спојили се у колектив, ако бисмо желели да се изразимо језиком совјетских државних формула.

Заправо, Сергеј се није вређао на стална подсмевања Вадима, нашег „видеолетописца“. Вадим Масалски са својих тридесет и две године – директор је телевизије Северне флоте, кавторанг (капетан другог ранга), дебео, самоуверен, згодан човек из Кубана

с оним апсолутним уверењем да је увек у праву, што није неуобичајено код Руса из јужних области, а што је мене, северњака, обдареног традиционалним петербуршким комплексима непуноправности и вечне сумње, и привлачило, али и одбијало од њега. Питајући за било шта, он се смеши помало као да је спреман све да окрене на шалу, али слуша пажљиво, памти, и покатакд саслуша без смејања, озбиљан. Има лепо осећање за хумор, увек спреман да изађе као победник, као част да се нађе и помогне Вадиму, да му буде на услузи, да буде присутан за време снимања итд. Масловљева ћерка Саша, „сањива мадона“ (тако сам је назвао) свуда је трчала за њим – али, и поред свега тога Вадим је срећно ожењен, има двоје деце. У мислима је имао план да се врати на југ, нађе посао у Новоријску, ближе домовини, мада, Северна флота сад важи за најјачу и војно најспособнију. Али, кад је у питању каријера, он је више-мање спокојан. У униформи, коју релативно ретко носи, Вадим је врло леп, јер униформа – признајем – увек краси мушкарца, по једнодушном мишљењу женске половине човечанства. Наши први разговори били су на чврстим пацифистичким позицијама, традиционалним у савременој журналистици. (Али нека покуша неко од њих јавно да изнесе у ово наше време да је решавање конфликта силом често куд и камо мање криво и, у

сваком случају, спроводи се с мање жртава него „мирно“, при чему се исцрпљују и истребљују хиљаде и милиони, а „надљуди“, не наилазећи на отпор, постају све дрскији и окрутнији. Али, ко то данас сме да каже? Охо! Какав би се проклети пљусак обрушио на његову главу од новинарске мафије, која стоји на страни демократије, бори се за укидање смртне казне и затвара очи пред свакодневним убиствима десетина и стотина недужних грађана.)

У нашим првим разговорима Вадим се тврдо придржавао канонске новинарске објективности и пацифизма: „Био сам у Чеченији, видео шта је то – не треба више!“ Потом, већ у повратку (на путу кроз Румунију, на сваком полицијском пункту заустављан је наш ауто, и тврдили су да ми час идемо брзо, па онда лагано; трговина је обично почињала с педесет долара, затим прелазила на вотку и цигарете уз обавезан рефрен: „Дај! Дај! Дај!“ – тако да су наши возачи Волођа и Николај на крају просто клонули, а наш кавторанг, заштитник мира и демократије, није више могао да издржи, па је кроз зубе проговорио: „Ја бих забранио неким народима да имају своју државност!“ Праснуо сам у смех и био спреман да га пољубим – само за тај узаврели природни мушки бес. Заиста, државност – а она је свакаква – обавезује на поштовање реда и прихваће-

них норми и у овој држави. У крајњој линији, зар не постоје у целом свету правне норме? А шта се дешава уколико се ове норме не поштују, почињемо данас да доживљавамо и на својој кожи.

Нас је у овом новопеченом „Нојевом ковчегу“, или путовању мира (и тако би било могуће назвати овај наш „словенски поход“) било деветнаест душа – заједно с возачима, а као двадесети на путовању придружила нам се бугарска новинарка Калина, коју смо већ и оставили у Бугарској. У суштини, нисмо били млади. Семјон Иванович Шуртаков напунио је већ осамдесету. Онда, наравно, избројимо све друге који су отпутовали да траже изгубљеног Александра Ивановича. И док кувамо кромпир у оскудним остацима воде на огњишту које смо сами направили, и мешамо га с храном из конзерви, и напокон једемо (врео), то нам делује, после суве хране у аутобусу, као врхунац гастрономског проналаска. Пошто смо се најели, поново, са забринутошћу говоримо о несталом сабрату. Шта ли је с њим? Можда је срце? Да не лежи негде тамо у жбуњу, беспомоћан и безгласан? По повратку аутобуса, страх се увећао: Ајександра Ивановича нису пронашли. Тек у оближњем граду он нас је срео, жив и неповређен, прстигавши групу.

Овог нашег предводника Маслова одавно сам познавао, али смо се, ипак, ретко

виђали. Прво посредно, кад је у „Северу“ ишао његов роман „Остављени“ у Мурманску. Тек што је сишао, како се чини, с атомског ледоломца, на коме је пропловио двадесет и нешто година (опет, ако се не варам), имао је две трансфузије крви, али је ипак још био пун снаге и енергије, коју је Љев Гумиљов назвао пасијом. Он је основао музеј хришћанске историје у родном мезенском селу, и још понешто организовао, па руководио организацијом писаца, а, уз то, расли су му и синови, почела да расте и ћерка Саша. Он се гојио, све више добијао изглед некаквог словенског патријарха, скоро је и браду пустио – неопходну са свих тачака гледишта.

Ретко сам се састајао с Виталијем Семјоничем, па нисам приметио када је и како он дошао на идеју словенског јединства.

Уопште, ова идеја не траје само једно столеће. У XIX веку она се оваплотила у пуној форми, при чему је занимљиво како у владајућим, тако и у револуционарним круговима (Бакуњин), као и међу словенофилском интелигенцијом. Постојао је државни универзитет који је припремао хуманитарне кадрове за разне словенске земље. Да не заборавимо, Чехословачка и Југославија су у то време биле у саставу Аустроугарске империје, и без ослонаца на Русију борити се против германизације и губљења језика за

Чехе би било врло тешко. С друге стране, идеју општесловенске федерације истицали су словенофили, што „врх“ није увек одобравао. Подсетимо да су се тих година више плашили реакције словенофила него револуционара-западњака. Ови последњи чинили су се нашем офранцуженом друштву некако уљудније и ближе све док нису отпочели „теракте“ и оригинални лов „народновољаца“ на цара.

У наше време, кад су сви Словени, а православни нарочито, проглашени за персоне нон грата и према теорији „златне милијарде“ подлежу уништењу (сагласно идеји стварања муслиманске свеимперије, затим ћемо бити уништени од Кине која је у успону); идеја словенског јединства је форма самоспавања, па би морала васкрснути – и не настоје узалуд да нас снажно посвађају и подбадају једне против других. Велика је разлика – чезнути тим поводом, а друго – нешто предузимати, спровести у дело. Виталиј Маслов један је од оних који ради, дела, који доводи до краја конкретне акције, оваплоћујући идеју у живот.

Почео је да организује словенске комитете у Мурманској области, отпочео национални препород у школама, успео да донесе бронзани споменик Ћирила и Методија из Бугарске у Мурманск, намести га (и постави) на тргу испред библиотеке. Први је ор-